

KELTSKÉ POVĚSTI A SVATÝ GRÁL

Karel Funk

„Říkáš, že toužíš po Grálu. Bláhový člověče, rmoutí mne, když to slyším. Neboť žádný člověk nemůže Grál nikdy získat, dokud není znám na nebesích a jeho jméno není u Grálu vysloveno. To ti o Grálu musím říci, neboť vím, že tak tomu je, a sám jsem to tak viděl...“

Tak pravil poustevník Trevrezent k Parsifalovi ve vyprávění Wolframa von Eschenbach.

Nebudeme mluvit stejnou řečí jako módní pseudokeltské komerční zboží: dezinformující dobrodružné knihy, kryptokeltský folklór nebo akční filmy, které svým dryáčnickým agresivním stylem ponechaly z pověstí jen jména hrdinů a zdeformované zápletky. Keltský grálský substrát, zasažený později romantismem, je v současnosti navíc kontaminován komerční pseudoesoterikou. Nynější keltomanie rozšířila i mylnou představu, že Grál je keltskou národní specialitou. Je to však stupeň obecně lidského vývoje, tedy nadnárodní. Není věcí hmotnou, ale věcí lidského očištného zrání a boží milosti jako dvou základních a vzájemně se podmiňujících předpokladů. Je duchovní realitou, spirituálním archetypem i živým symbolem. Nelze po něm pátrat ze zvědavosti ani pro zábavu. „Parsifal nehledá Grál z rozmaru, najít jej není jen jedním z mnoha jeho zájmů (dnes bychom řekli koníčkem), nýbrž určuje všechny kroky jeho života, touha po něm je pozadím všech jeho činů, je jediným smyslem jeho života. Myslí na Grál, když ráno procitá i když večer ulehá. A k cíli dochází tehdy, když navíc dokáže své srdce otevřít dokořán Bohu. Soucítící láska, která v něm procitá a roste, naznačuje, že už během hledání, aniž to sám tuší, se v něm tiše rozezněl hlas Grálu. Protože to, co se z Grálu daruje všem, kdo o něj pečují, je právě síla vyzařující z božské soucítící lásky, té, jež se kdysi zjevila na Golgotě.“ (Jan Dostal)

Není správné chtít dosáhnout Grálu.

Místo toho lze jen navodit v sobě podmínky,

které ke Grálu vedou:

pracovat na sobě

s cílem služby světu.

Ostatní se musí ponechat Boží milosti.

Na jihu Evropy byl Grál chápán především jako kalich Poslední večeře Páně. Pro keltský Západ byl Grál miskou (slovo Grál pochází pravděpodobně z gradalis –

stupňovitě – čímž je míněna miska, jež měla více vrstev). V Německu byl Grál popisován jako kámen, který vyrazil archanděl Michael z Luciferovy koruny. V severní Evropě žil obraz Grálu jako občerstvení pro kolemjdoucí a jako mlýn. Rudolf Steiner nabízí ještě jiný obraz. Poukazuje na srpek Měsíce, jenž je někdy doplněn slabě svítící a většinou neviditelnou částí měsíčního kotouče. Je-li Sluncem přímo neozářená část měsíčního kotouče přesto viditelná, pak je to tím, že je sluneční světlo vyzařováno Zemí nazpět. Měsíční srpek tak přijímá sluneční kotouč jako hostii – to je pro Rudolfa Steinera kosmický obraz Grálu. Stejným způsobem může být Grál prožit jako čistá lidská duše přijímající Ducha, jako lidská pospolitost, v níž mohou žít zesnulí služebníci Grálu, protože se lidé s nimi spojují, nebo jako samotná Země, která přijímá do sebe Krista a tím se stává Kristovou planetou.

Keltské pověsti v neporušené podobě však dávají tušit, že v někdejší keltském prostředí se neslo hluboké porozumění pro svatohrálská mysteria. Proto odtud mohl vzejít i hrdina, který Grál našel. Není však účelné evokovat poměry dávných Keltů. Podle R. Steinera totiž duch umírajícího keltského národa byl Prozřetelností pověřen novým významným úkolem: inspirovat esoterní křesťanství. V něm je tedy transformována esence keltské spirituality. Historicky to znamenalo, že Keltové ztráceli národní kulturu, státotvorné síly i jazyk. Každý národ má svého vůdčího archanděla. Archandělská bytost keltská poté, co v keltství splnila dobře svůj úkol, vytvořila po zániku Keltů následně na západě Evropy spirituální středisko, které obětavě inspirovala, aby vyzařovalo grálské mysterium a později i rosikrucianský proud. Byl tak dán další svěží impuls prohloubeného křesťanství, odpovídající nejvyšším možnostem duchovního vývoje člověka oné epochy.

„Obraz Grálu jako posvátné nádoby sice nalézáme již v předkřesťanských dobách (například Hermův pohár jako svatá nádoba kněžské moudrosti), keltské pohádky a pověsti však představují daleko nejbližší předstupeň. Z mnoha těchto pověstí a pohádek má přímý vztah ke Grálu vyprávění o Artušovi a jeho družině. Známa historie Grálu začíná, když Josef z Arimatie přináší do Evropy kalich s Poslední večeří Páně. Ten je zároveň miskou, do které byla zachycena Kristova krev. Tím, že Josef přenechal Kristovi svůj hrob, byl přímo spjat s jeho mrtvých tělem a se silami zmrtnýchvstání. Podle legendy přinesl kalich do keltské jihozápadní Anglie. Zde byl motiv Grálu přijat do vyprávění o králi Artušovi a do proudu keltské spirituality. Artuš je pojat jako symbol naděje odumírající keltské větve na zmrtnýchvstání. Jeho učitelem byl Merlin.“ Podle obsahu, podaného historikem a antroposofem dr. Zdeňkem Váňou, byl Merlin „synem čisté panny, přelstěné ve spánku Luciferem, který tak chtěl vytvořit protiváhu panenského zrození Ježíšova z Ducha svatého. Dík vedení moudrého kněze byl však Merlin vyrván z moci Luciferovy, po němž zdědil znalost minulých věcí a magie. Vlivem matčiny nevinnosti získal však – jako křesťanskou milost – i dar proroctví.“

"Na popud Merlina založil Artuš své společenství kulatého stolu – napodobení stolu, který zřídil Josef z Arimatie pro Grál. Merlin mluvil o tajemných tabulích. Podobně jako u předchozích tabulí mělo i u Artušova stolu zůstat jedno místo prázdné: v prvním případě po Jidášovi, v druhém tzv. „nebezpečné sedadlo“ (kdo na ně usedl neprávem, měl být pohlcen zemí). U Artušova stolu bylo toto místo vyhrazeno pro rytíře povoláného ke Grálu, tj. pro Parsifala.

Při vzniku těchto pověstí musíme vzít v úvahu pozoruhodnou historickou skutečnost. V 2. polovině 1. tisíciletí před Kristem patřili Keltové k nejmocnějším větvím indoevropského lidstva. Ze své původní pravlasti, která zaujímala severní Francii, jižní Německo a západní Čechy, se jakousi populační explozí rozšířili všemi směry: na západ na britské ostrovy, na jih na Pyrenejský poloostrov, do Itálie, kde ohrožovali i Řím, na východ až k Černému moři, na Balkán až do Řecka a Malé Asie; na mnoha místech zůstaly po nich názvy: Galicie v severním Španělsku, Belgie, Helvetia, Bohemia (naše země byly až do narození Krista téměř cele osídleny Kelty), Galatia v Malé Asii. Ve stoletích po Kristu však jako když proutkem šlehne: došlo k latinizaci v rámci římského imperia a k rychlému převrstvení a asimilaci jinými kmeny, hlavně germánskými. Z kdysi mohutného národa zůstaly jen nepatrné zbytky: Irové, Skoti, Walesané, Bratoňci...

Z původní keltské kultury se zachoval zejména stav bardů – pěvců... Jejich zbraní byl meč slova. Jejich konventy se scházely – v navázání na tradici Artušovy tabule – o svatodušních svátcích. Tento svatodušní element se projevoval mimo jiné v tom, že šířili nadnárodní ideály rytířství: důstojnost lidské osobnosti – čest, připravenost k nasazení života – statečnost, zušlechtění sil lásky – minne (viz minnesängři). Z grálských rytířů byly tyto ideály pozvednuty na vyšší úroveň: nejvyšší duchovní odpovědnost, odvaha k nadsmyslovému poznání, oddanost Kristu (proměnění sil krve).

Všechny tyto skutečnosti naznačují existenci povolane skupiny, která tvořila duchovní střed keltství a která se připravovala na přijetí Grálu. Jako národ se keltství obětovalo, z jeho středu však povstal Parsifal.“ (Harrie Salman)

Oblastí, možná jedinou, kde Slované podle historických pramenů mohli poznávat grálský proud už v jeho zrodu, tedy v 8. a 9. století, je Ptuj (Petau) poblíž Kraljevce. Byly zde nalezeny hroby po slovanských kmenech.

Kontakty, zaznamenané viditelnou historií, zde však nejsou jediné. Je patrné, že vzlínání keltské spirituality do slovanské národní duše vzácně obsáhlo i plnohodnotný úkol ženské polarity. Mezi starými druidy měly své přirozeně důstojné místo i „kněžky domácího krbu“. Domácí práce byly vykonávány jako modlitba, s vědomím jejich posvátnosti. Náplň a smysl keltských kněžek domácího krbu jako by inspiroval úlohu ženství i v počínajícím slovanství. Vzpomeňme jen, jak byla typická náplň slovanské vědmy vystižena v našich dějinách například syntézou činnosti Kazi – vyznala se v zaříkávání, v bylinách, tedy ve věcech tehdy praktických, Tetky jako znalkyně magických rituálů a Libuše, která plnila úlohu věštkyne. Takováto plná realizace ženského principu nebyla v národních kulturách oněch dob vždy běžná.

Všeobecně se u nás vžilo, že křesťanství přinesli do našich zemí od východu svatí Cyril a Metoděj. Už u kolébky našich křesťanských dějin však stojí ono prolínání či křížování vlivů západních a východních. Před Cyrilem a Metodějem totiž hostily naše kraje misi ze západu, irsko-latinskou. „V ní doznávala, irskou církví proměněná, hluboká mysterijní moudrost druidů, keltských kněží, kteří ve svém nitru prožili mystickou podstatu křesťanství. Na počátku našich křesťanských dějin se skrze ně vrátila na naše území proměněná keltská kultura. Keltští křesťané prožívali Krista jako Pána živlů, který svým obětí činem změnil svět. Proto tento proud křesťanství neztratil živý vztah ke světu a přírodě. K němu se přidal východní proud

křesťanství, které usilovalo o proměnu člověka v jeho nitru. Proto kladla východní slovanská misie takový důraz na to, aby jí křesťané rozuměli. Pro irské křesťanství bylo (podobně jako pro křesťanství východní) velmi důležité, aby náboženský život skutečně pronikl a proměnil všechny úrovně lidského života. Ze západu i z východu tak do střední Evropy devátého století pronikly spřízněné duchovní proudy usilující různým způsobem o skutečně žité křesťanství. Prolínání obou vlivů patrně stojí jak za snahou slovanských věrozvěstů vytvořit „slovanské“ křesťanství mezi východem a západem, tak i za překvapivě zralou duchovností českého knížete Václava, jehož babička, kněžna Ludmila, byla první křesťankou na českém trůně.“ (Tomáš Boněk)

Je počátek historicky zachycených křesťanských dějin totožný s inspirací křesťanským vlivem na pouhé duchovní rovině? Narážíme zde totiž na tyto podivuhodné skutečnosti. Již brzy poté, co se Země stala dějištěm centrální události svého vývoje, sestupu božství Kristova mezi lidstvo a jeho vzáření do zemské aury, lze si všimnout i zeměpisně daleko od těchto událostí některých změn vývoje, ke kterým nemohlo dojít obvyklou informační cestou. Lidstvo bylo kdysi otevřenější nadsmyslovým vlivům a snad právě tím se krátce po misi Kristově mohl vyvinout jak mahájánový buddhismus (ne již zřeknutí se světa a úsilí o vlastní spásu jako v hínájáně, ale rozšíření touhy po dobru na celý svět, na všechno stvoření), tak přijetí některých rysů Kristova učení Kelty již dříve, než se mohli o jeho zemské existenci dozvědět běžnou informační cestou. Tehdy se však již rodil lid, který se má v daleké budoucnosti stát, podle R. Steinera, „lidem Kristovým“ – lid slovanský. Brzy po inkarnaci Krista se na Zemi inkarnuje do duší velkého etnika hierarchická bytost – Duch národa, aby postupně připravoval tento lid, třeba i cestou trnitou, k naplnění jeho poslání ve vzdálené budoucnosti. Roucho tohoto Ducha nového národa bylo utkáno pestrobarevně z postupného etnogenetického mísení: slovanské etnikum se vydělilo z baltoslovanského substrátu, kdy mizel element skytský a keltský a s baltoslovanským obyvatelstvem se mísí Sarmati a Germáni. Geny Slovanů byly namíchány pro plnění jejich určení přesnou duchovní alchymií.

Zdeněk Váňa ve svém přednáškovém cyklu o svatém Grálu dále řekl: „K pochopení tajemství Grálu je možno se přibližovat z různých stran. Jde tu především o **dvojí aspekt**:

1. Tajemství krve a její produchovnění. Člověk ve své krvi neustále umírá. Příslušnost ke Grálu však znamená přijetí sil života, přemáhajících smrt, do krve, a tím její oživení, éterizaci. Tyto síly přijala Země obětí krve na Golgotě, neboť tuto obětí se Kristus spojil se Zemí. Země se tak stala společným tělem nového grálského společenství krve – nejde o společenství založené na pokrevní dědičnosti, jak tomu bylo dříve, nýbrž o duchovní společenství, jež zahrnuje celou Zemi a ne pouze rodinu, rod či národ. Společenství založené na rozhodnutí svobodné vůle.

2. Tajemství já, jež zdůrazňuje právě Wolfram von Eschenbach. Kristovo Já je tu chápáno jako základní kámen nového chrámu – nového společenství, které roste samo ze sebe. Tento kámen je třeba zasadit do každé duše – ale mohou jej přijmout jen čisté panenské síly duše. Proto je Panna, která porodí Syna praobrazem duše, která je nositelkou Grálu.

Kristova síla zmrtvýchvstání má však působit nejen do duše a do krve, nýbrž až do kostí – do minerální hmoty. Proto je u Wolframa obraz kamene, který při zření

září zevnitř. Zážitek Krista tu proniká „tělem i kostí“, zatímco u Chrestiena šlo o proměněnou krev (proto říká Wolfram o Chrestienovi, že „pověsti ublížil“).

Nejvyšší síla v „kameni“, to je v minerální části lidské tělesnosti vychází z mysteria Velkého Pátku:

„Velký pátek je ten den,

kdy může onen div být zřen“,

to je kdy se s nebes snáší holubice Ducha svatého, který působí v každém lidském srdci, jež v sobě obnovuje oběť Kristovu. Neboť každé lidské srdce, které přijme impuls Kristův, se stává miskou Grálu, k níž slétá holubice s nebeským pokrmem... **Není však správné toužit po Grálu! Nemá smysl hledat Grál, smysl má jen konat s nadšením to, co je jeho podmínkou. Pracovat na sobě a sloužit světu. Zda potom přijdeme ke Grálu či nikoliv, musíme ponechat v rukou Božích – to je věc milosti.**

To je jeden z velkých zákonů duchovního světa, jež si musí uvědomit každý, kdo usiluje o to, svým vědomím do něj vstoupit. Musí učinit všechno, co je v jeho silách, usilovat zejména o nekompromisní sebepoznání a morální očistu. Na tento důležitý faktor se v současné době výzkumu nadmyslových jevů v rámci psychotroniky, transpersonální psychologie pomocí změněných stavů vědomí, drog a mediálních stavů obvykle zapomíná – výsledkem je pak velké nebezpečí omylů a klamu, popřípadě nadmyslové zážitky druhotného řádu, i přes důmyslné teorie, které se je pokoušejí vykládat. Duchovní svět si však nedá nic vynutit. Má svoje vlastní podmínky, kdy a komu se skutečně projeví. A tyto podmínky vyplývají ze dvou základních skutečností, které spolu úzce souvisejí:

1. Duchovní svět není světem abstraktních energií, vibrací, vlnění, silových či informačních polí, ani světem nediferencovaného kosmického vědomí, nýbrž světem bytostí, a to nejrůznějších řádů: od nejvyšší sféry Božské Trojice přes hierarchie (tj. bohové pohanů) až po skupinové duše zvířat, rostlin, minerálů, elementární bytosti a duše zemřelých či nenarozených lidí.

2. Na rozdíl od našeho smyslového světa, kde přírodní a morální zákony mohou existovat vedle sebe odděleně – proto také i vynikající vědec nemusí být morálně na výši – v duchovním světě jsou přírodní a morální zákony totožné. Proto také skutečné duchovní poznání není možné bez morální čistoty: Každý krok v poznání je nutno spojovat se třemi kroky v morálním zdokonalení, říká R. Steiner. To je podmínka „sine qua non“. Kdo se domnívá, že se bez toho obejde, přichází při svých experimentech, jakkoliv důmyslně vymyšlených, do kontaktu jen s nižšími bytostmi nebo s duchy překážek, kteří předvádějí nadmyslové skutečnosti zkresleně, popřípadě vodí takto pracující badatele doslova za nos.“

V nejvyšší sluneční úrovni, která je spojena s mysteriem svatého Grálu, v její neviditelné sféře, v ohnivém centru slunečního orakula, je udržován božský oheň svatého Grálu. Když se na Zemi odehrálo mysterium na Golgotě, nastalo ještě užší

spojení mezi nejvyššími silami Slunce a lidstvem. Božské Dobro a Všeláska je vůdčí hvězdou mysterií svatého Grálu. Tyto skutečnosti inspirovaly i vznik svatográlského hnutí u vyspělých jedinců.

Základním principem činnosti duchovní sféry svatého Grálu je naučit lidstvo všelásce a bratrství. Znamená to i chránění života lidského i zvířecího. Duchovní sféra Slunce zde poskytuje teplo a světlo života. Proto přirozeně hierarchie Slunce působí jako celé pluky andělů dobrých vnuknutí. Jejich věčným úkolem je práce na budování Nového Jeruzaléma, Hradu svatého Grálu. Zasvětili se ochraňovat život a napravovat veškerou kosmickou karmu. Svatográlské duchové pečují i o to, aby svou inspirací vnukali člověku síly překonat impulsy agrese a vraždychtivosti a postupně se zbavovat od nižšího citění, chce-li dojít života v Kristu.

Neviditelné bytosti a příslušníci svatého Grálu pečují i o to, aby lidskou libovůlí nebyl zmařen život žádného tvora. Člověk si jejich vlivem jednou uvědomí, že zákon Nezabiješ se vztahuje i na zvířata. Kdybychom pozorovali impulsy k našim činům, zažili bychom zvláštní děj, který nás může poučit, jak všichni duchové svatého Grálu střeží život lidí i zvířat a jak každý náš čin má odezvu v duchovním světě. Viděli bychom, jak za člověkem, který chce zabít nějakého tvora, působí celá řada bytostí astrálního světa. Čím vyšší je inteligence, která zabíjí, tím větší je její odpovědnost. Proti těmto temným bytostem se však řadí neviditelné bytosti slunečního charakteru, který souvisí s říší svatého Grálu. V neviditelném světě je doslova o každého jednotlivého tvora sváděn myšlenkový zápas mezi duchy světla a duchy temnot. Má-li někdo úmysl zabít, snaží se ho rytíři Grálu odvrátit od tohoto úmyslu.

V nebeských úrovních se shromažďují dobré bytosti, jež inspirují láskou k pocíťování božího zákona všebratrského. V nižším astrálu se shromažďují bytosti negativní, které se pokoušejí vnuknout člověku touhu po vraždě. Tak stojí člověk mezi táborem bílých a temných duchů a na něm záleží, ke které straně se přidá. Každá jeho dobrá myšlenka se nesobecky projeví připojením zářícího ducha lásky. Každá špatná myšlenka přitáhne pluk agresivních mocností zla. Člověk je zmitán oběma impulsy tak dlouho, až jeden z nich v jeho nitru zvítězí. Často rozhodne připojení sil modlitby v takové kritické chvíli, aby mocnosti lásky měly prostor k zapuzení inspirátorů zla do hlubin astrálních světů. Každý lidský čin má tedy hluboký ohlas v duchovním světě a je také záležitostí dobrých a zlých mocností. Je záležitostí boží, nejen lidskou. Toto vědomí, že když myslíme a cítíme dobro a lásku, staví se za nás různé božské bytosti včetně řádu svatého Grálu, může nás účinně posilovat v dobách pozemského utrpení a zkoušek a vlévat nám odvalu a důvěru vytrvávat v božím zákonu vzdor všem časným překážkám a svízelným, plynoucím z toho pro náš zevní život. Paprsek světla lásky zaplašuje temnoty.

Schyluje-li se na zemi k nějaké události, jež souvisí se zničením lidského života, objevuje se první alchymický řád rytířů svatého Grálu ve výzbroji Michaelově. Zlatá výzbroj rytířů svatého Grálu je symbolem obrnění se duchovní pravdou a láskou, moudrostí boží, vtělenou ve sféře Slunce. Rytířové svatého Grálu ochraňují životy lidí a zvířat a snaží se inspirovat k uvědomění si zákona Nezabiješ. Nabádají k všebratrskému citění a k soucitu se zvířaty, s elementárními bytostmi i vším živým tvorstvem. Ochraňují každého člověka, který má touhu po míru a nechce válčit. Čisté lidství se projevuje snahou udržet světový mír a harmonii v národě i v rodině. Odtud

vychází harmonie, která pak ovládá národy. Každý, kdo prožívá opravdové city a postoje všelidské a bratrské a je milosrdný i ke každému zvířeti, je v duchovní ochraně.

Ten, kdo svou zralostí dosáhl ryzího všebratrství, nechce být nástrojem karmy a nevraždí žádným způsobem, ani v sebeobraně. Člověk, který dospěl k takovému citění, je v boží ochraně a nepotřebuje se bránit, protože mu tyto situace již nepřicházejí.

Rytíři svatého Grálu nechrání pouze lidi, kteří dokázali žít podle řádu lásky a vyhýbají se vraždění či jeho podporování. Ochraňují stejně i každého sebenevýznamnějšího tvora před zabitím ze strany člověka. (Zvířecí lov je v souladu s řádem, protože mezi zvířecími druhy jsou vzájemné úmluvy jednotlivých skupinových duší, že jeden druh slouží k obživě jiného.)

Z řádu svatého Grálu vychází impuls filadelfského citění. Inspiruje k ochraně slabých, nemocných a nemohoucích. Jakmile člověk pochopí bratrský zákon všech říší světa a porozumí kosmické lásce, povznese se tím nad své astrální pudy a to bude mocný impuls k přiblížení se ke slunečnímu řádu svatého Grálu. V Ohni Grálu se bolest proměňuje v lásku, zlo se rozplývá a je neviditelně alchymicky proměněno v božské Dobro. Spojením se svatým Grálem nabývá duch i duše všechna nebeská blahoslavenství. Jen když nepůsobí v lidské krvi animální prvky, může lidskou krev proniknout sférický Oheň michaelského meče a tedy i svatográlské kvality.